

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Л. М. ПРИБЛУДА

**УКРАЇНСЬКА МОВА
(ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)**

У СХЕМАХ І ТАБЛИЦЯХ

Київ НУХТ 2017

УДК 811.161.2
ББК 74.25

Рецензенти: Науменко Н. В., докт. філол. наук, проф. Національного університету харчових технологій

Нечаюк Л. Г., канд. філол. наук, доц. Київського кооперативного інституту бізнесу і права

Українська мова (за професійним спрямуванням) у таблицях: навчально-методичний посібник для студентів) ОС «Бакалавр» усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / Л.М. Приблуда – К.: НУХТ, 2017. – 43 с.

Навчально-методичний посібник із дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням) у схемах таблицях» містить навчальні знання, призначені для систематизації з усіх розділів курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)». Він має на меті допомогти студентам різних спеціальностей закріпити в пам'яті основні теоретичні положення за допомогою схем і таблиць. У посібнику вміщені теми практичних занять.

Навчально-методичний посібник призначений для студентів ОС «Бакалавр» усіх спеціальностей третього року навчання денної та заочної форм навчання.

Видання подається в авторській редакції

УДК 811.161.2

© Л.М. Приблуда, 2017

ВСТУП

Мова – явище суспільне. Вона існує не сама по собі, а в людському суспільстві й реалізується в процесах усного чи писемного мовлення.

Останнім часом зріс інтерес до української мови як державної. Спеціаліст із вузівською освітою сьогодні повинен добре знати українську мову і використовувати її при виконанні службових обов'язків. Мова не лише допомагає краще оволодіти фахом, але й визначає культуру і компетентність фахівця.

Сьогодні добре володіти мовою професії означає: знати закони і принципи української мови, орієнтуватися в особливостях функціональних стилів української мови, уміло використовувати професійну лексику і терміни, уміти працювати з науковою та професійною літературою, складати тексти документів, виступів, доповідей.

Пропонований посібник ставить за мету допомогти студентам усіх спеціальностей підвищити загальний мовний рівень, адже сучасний фахівець має бути обізнаним у гуманітарних аспектах та етичних проблемах як свого профілю, так і загальнолюдських цінностей.

Зараз до майбутніх фахівців ставляться високі вимоги, які полягають не лише в досконалому знанні фаху, а й у рівні володіння українською мовою, вільному користуванні українською мовою у професійній діяльності. Уважна, вдумлива робота з навчальними посібниками, підручниками, словниками, які допомагають у розвитку мовних навичок є запорукою успішного опанування української мови фахового спрямування. Так, контексті вивчення української мови студентами третього (четвертого) курсу НУХТ важливим є становлення та розвиток мовленнєвого досвіду у студіюванні фахових знань, оскільки мовна культура є основною ознакою загальної культури людини. Вона істотно впливає на рівень творчого потенціалу фахівця, є вагомим чинником його професійної майстерності; виявом мовної культури у майбутній професійній діяльності стають знання наукового та офіційно-ділового. Вміння спілкуватися мовою професії сприяє засвоєнню спеціальних дисциплін, підвищує ефективність праці, до помає орієнтуватися у професійній діяльності та ділових відносинах.

Тому концепцію курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для майбутніх фахівців харчової промисловості побудовано на засадах дедукції – від загальних понять про літературну мову, її норми і стилі, фахову термінологію, методологію та організацію дослідження – до культури професійного спілкування.

У контексті кожного з цих напрямів значна увага приділяється формуванню навичок усного та писемного професійного спілкування, засвоєнню норм літературної мови. Ключовою у підготовці фахівців харчової промисловості є культура усного професійного спілкування.

Метою викладання навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є ознайомлення студентів із нормами сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні, підвищення загальної та мовної культури майбутніх спеціалістів сфери послуг, формування практичних навичок усного й писемного спілкування.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є опанування студентами лексичних, фонетичних, граматичних і стилістичних норм сучасної української літературної мови, формування в них базового рівня володіння професійно мовою для засвоєння матеріалу галузевих дисциплін, а також навчання їх основ наукової роботи та ведення ділової документації.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, студенти повинні:

знати: понятійно-термінологічний апарат дисципліни; етапи розвитку української літературної мови, становлення фахової термінології; державний стандарт на оформлення ділових документів та вимоги до композиції наукових робіт; принципи дотримання лексичних, морфологічних, синтаксичних, стилістичних норм української мови у професійному спілкуванні; терміни, професіоналізми та фразеологію майбутнього фаху; етикет професійного спілкування.

вміти: аналізувати навчальну, наукову та професійну літературу; володіти нормами літературної мови, перекладати тексти українською мовою; класифікувати принципи сучасного термінотворення у фаховій діяльності; користуватися фаховими монографічними, навчальними та довідковими виданнями, різними видами словників; адаптувати фахові мовні концепти до реальних умов професійної діяльності; підготувати публічний виступ наукового та ділового змісту; дотримуватися етикету професійного спілкування.

мати навички: користування всіма засобами літературної мови; ведення самостійних наукових досліджень; аналізу та складання ділових документів; використання термінологічних, перекладних і електронних словників.

Даний посібник призначено для самостійної роботи студентів третього (четвертого) курсу. Наведені в ньому схеми і таблиці дають можливість студентам усіх спеціальностей використати на практиці набуті знання з фахової термінології, культури мовлення та укладання документів як під час подальшого навчання в університеті, так і в майбутній професійній діяльності.

Усі схеми і таблиці структуровано за двома модулями навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для студентів третього (четвертого) курсу.

У першому модулі «**Мова і суспільство...**» (заняття 1...4) розглядаються актуальні мовознавчі проблеми сьогодення, які хвилюють

широкі маси українського суспільства. Це проблеми походження української мови та сучасного її стану, особливостей української мовної ментальності тощо. Належну увагу приділено закріпленню та розвитку навичок укладання ділових паперів та документообігу в актуальних ситуаціях спілкування,

які виникнуть у випускників університету (зарахування на роботу, ділове листування у фаховій сфері, підготовка резюме тощо).

Другий модуль – «**Основи наукових досліджень і ділової риторики**» (заняття 5...8) – присвячено комунікативним закономірностям фахової сфери: оволодінню мовленнєвими формами наукового та ділового професійного спілкування, удосконаленню культури мовлення, спілкування, вербальними та невербальними засобами спілкування.

Основні методи, які застосовуються на практичних заняттях, – активні комунікативні форми роботи: усні повідомлення, дискусії, наукові семінари, диспути на тему актуальних проблем харчових галузей. Для закріплення знань і навичок студенти виконують вправи за визначеними програмою навчальними посібниками, а також готують індивідуальні завдання у вигляді доповідей, презентацій, відгуків, рецензій.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ТРЕТЬОГО (ЧЕТВЕРТОГО) КУРСУ

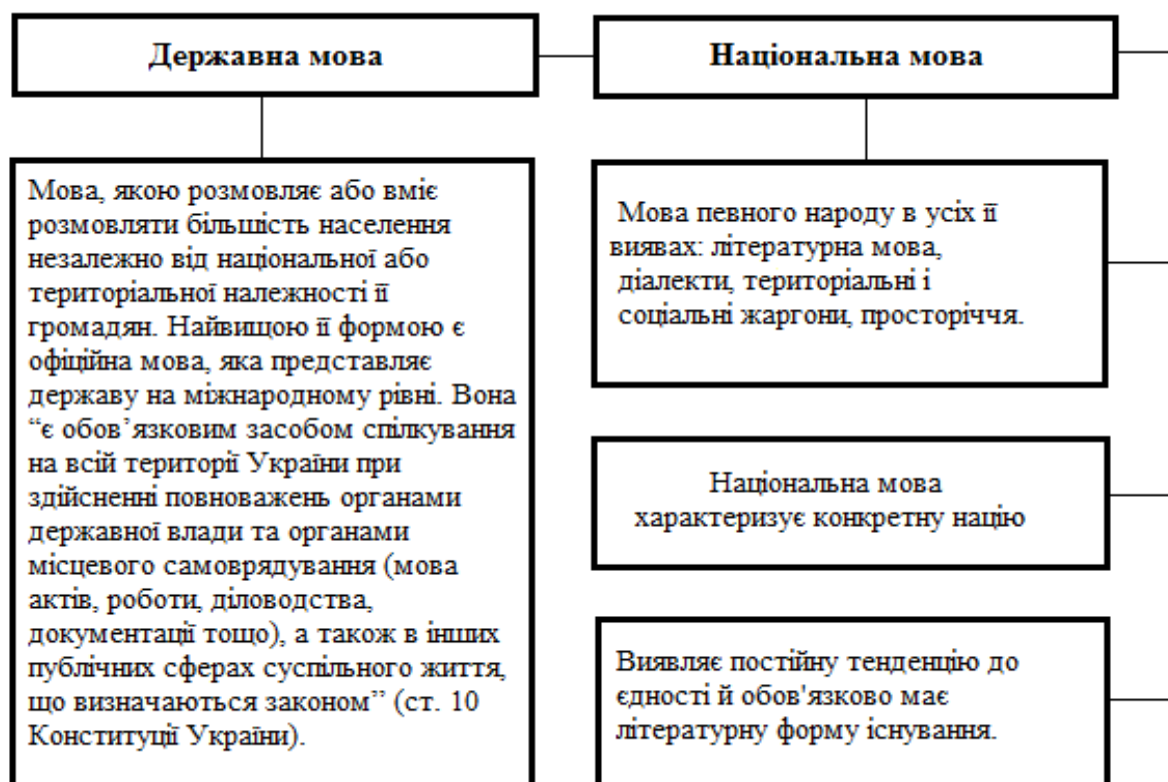
№ пор.	Тема та зміст заняття
1	Мова і суспільство. Сучасний стан української мови Сучасна мовна ситуація в Україні. Нові тенденції розвитку фахової мови у зв'язку з появою нових професій. Основні вимоги до професійної документації. Класифікація документів.
2	Фахова термінологія в наукових і офіційно-ділових текстах Термінологія загальнонаукова та вузькоспеціальна. Правила користування термінологічними словниками та Вікіпедією. Етимологія ключових фахових термінів. Взаємодія україномовних та іншомовних елементів у фаховому усному та писемному мовленні.
3	Вибір професії. Пошук роботи Пакет документів про прийняття на роботу (заява, резюме, особовий листок з обліку кадрів, контракт, трудова угода). Головні правила підготовки та подання документів про прийняття на роботу. Особливості вживання іменних частин мови у ділових паперах.
4	Ділове листування Головні відомості про листування як засіб установлення та підтримки ділових контактів. Укладання листа-запиту, листа-відповіді, рекламного листа. Програма «Мастер писем». Психологія та етика ділового листування. Особливості уживання дієслівних форм.
5	Методологія та організація наукової роботи

	<p>Прийоми та способи наукових досліджень. Теоретичні та емпіричні методи. Організація роботи науковця. Лексика, морфологія та синтаксис писемного наукового мовлення.</p>
6	<p>Наукова стаття з проблем фаху Головні прийоми та способи реферування, конспектування наукового матеріалу. Принципи укладання наукової статті. Робота у бібліотеці як складова наукового пошуку. Співпраця автора і роботодавця як форма ділових відносин.</p>
7.	<p>Усне професійне спілкування. Ділова риторика Основні види і жанри публічного мовлення (доповідь, лекція, промова, дискусія, співбесіда). Поняття риторики та риторичних прийомів. Риторика в усному професійному спілкуванні. Вербальні та невербальні засоби спілкування. Поняття ділового іміджу.</p>
8.	<p>Мова сучасної реклами Рекламний текст: мистецтво слова, графіки, дизайну. Взаємодія тексту й відеоряду в рекламному повідомленні. Мовні характеристики реклами у друкованих виданнях, на радіо та телебаченні. Реклама у фармацевтичній та харчовій індустрії.</p>

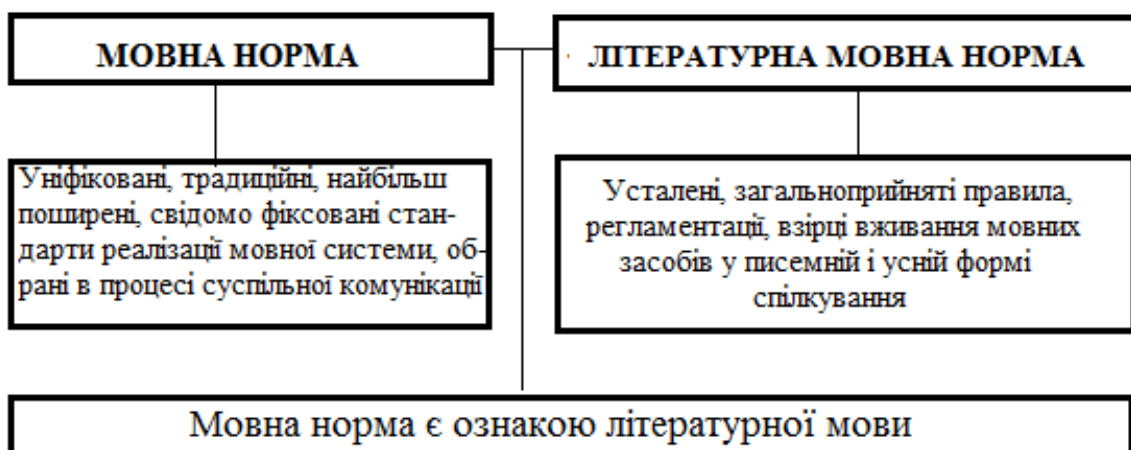
ТАБЛИЦІ ТА СХЕМИ ЗА ТЕМАТИКОЮ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Заняття № 1. Мова і суспільство. Сучасний стан української мови

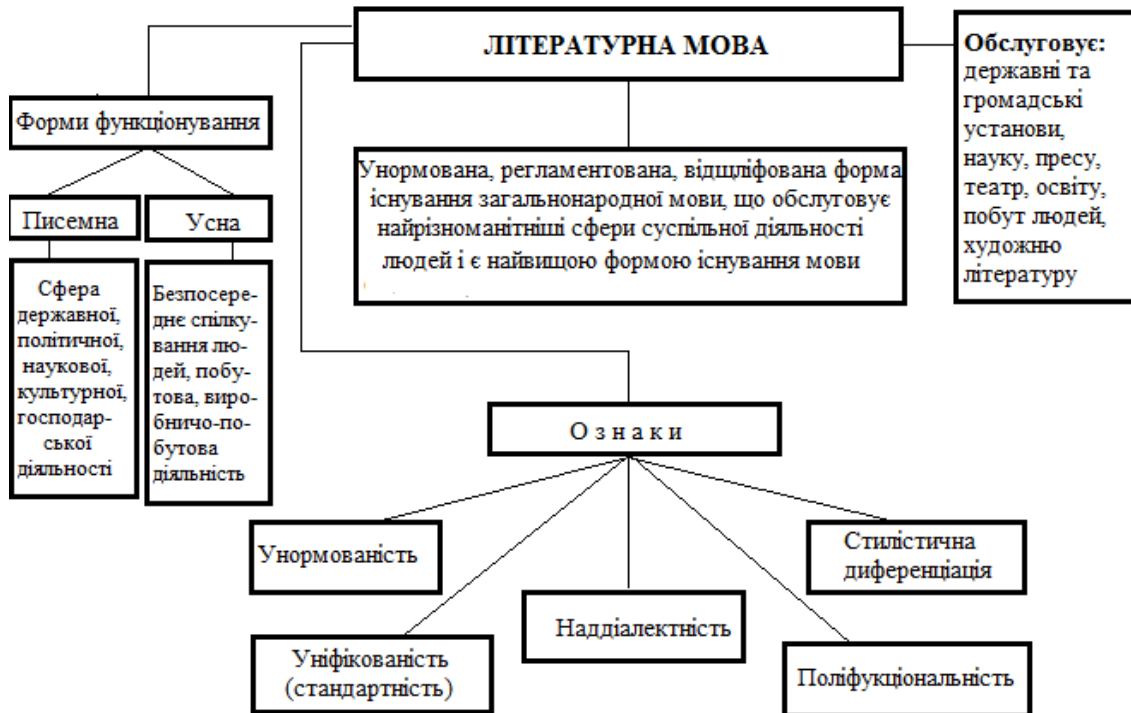
ТАБЛИЦЯ № 1

ТАБЛИЦЯ № 2

ТАБЛИЦЯ № 3

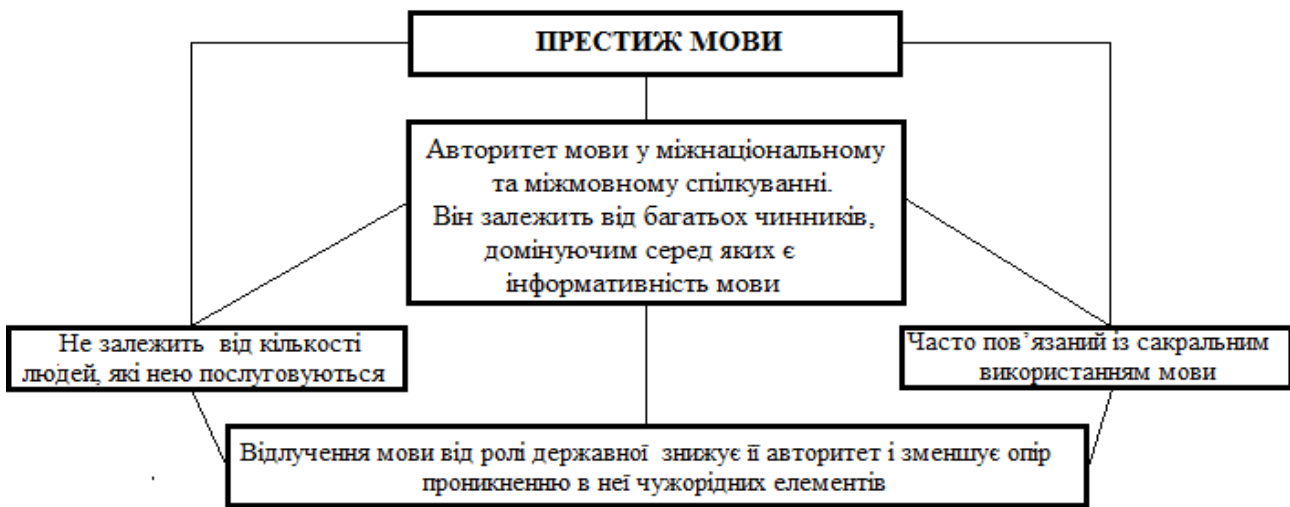
ТАБЛИЦЯ № 4

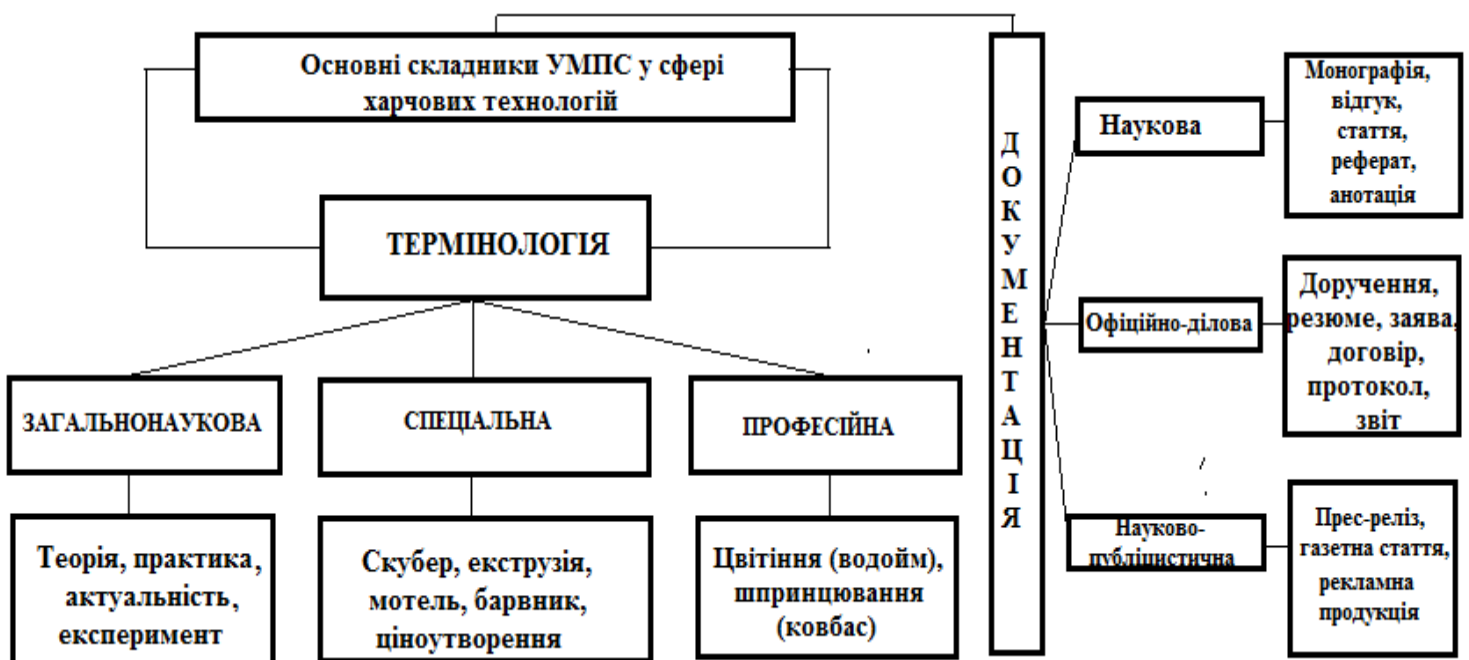
ТАБЛИЦЯ № 5

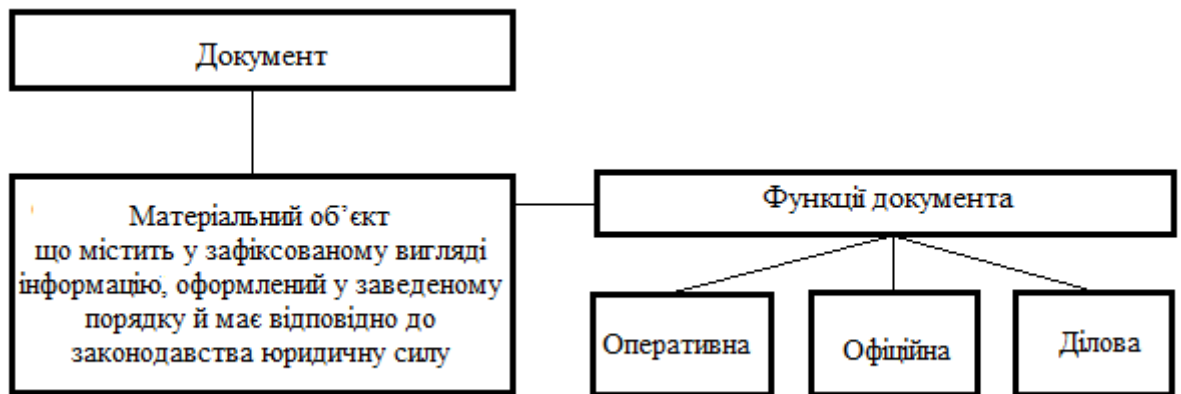
ТАБЛИЦЯ № 6

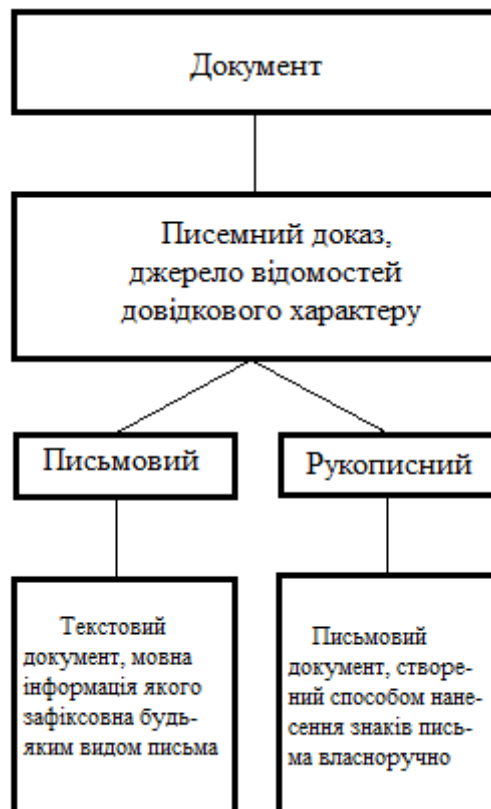
ТАБЛИЦЯ № 7

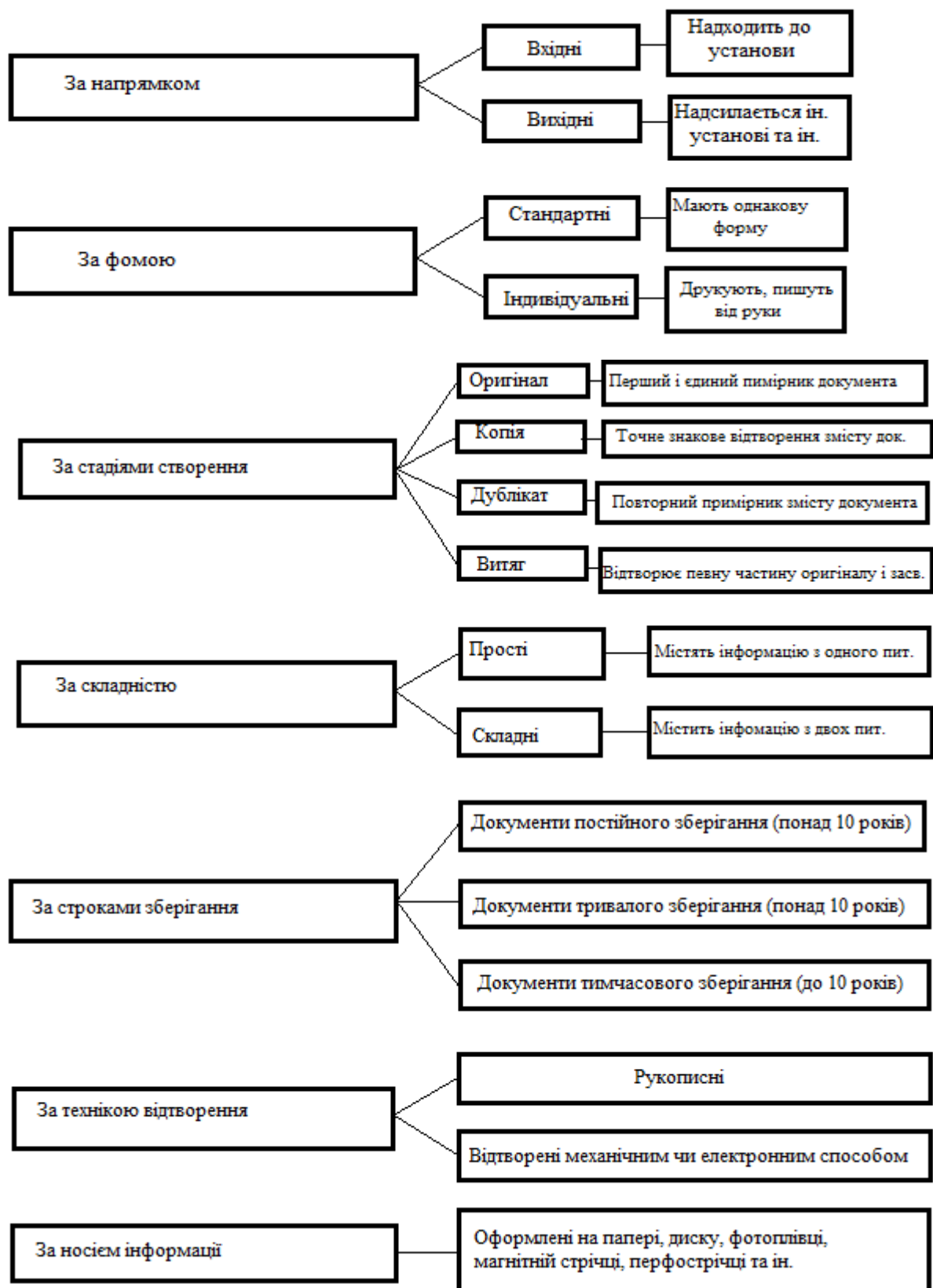
ТАБЛИЦЯ № 8

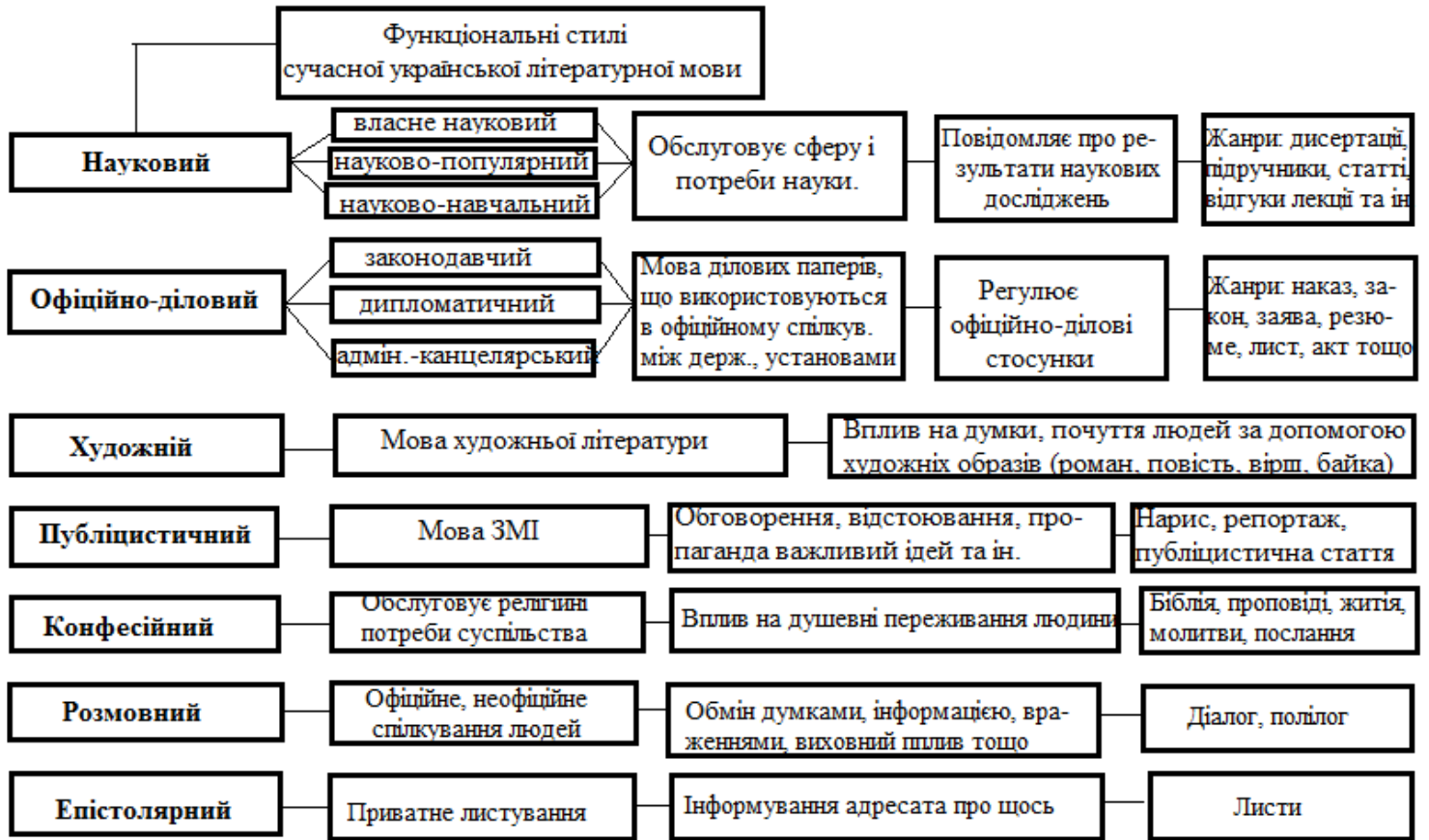
ТАБЛИЦЯ № 9

ТАБЛИЦЯ № 11

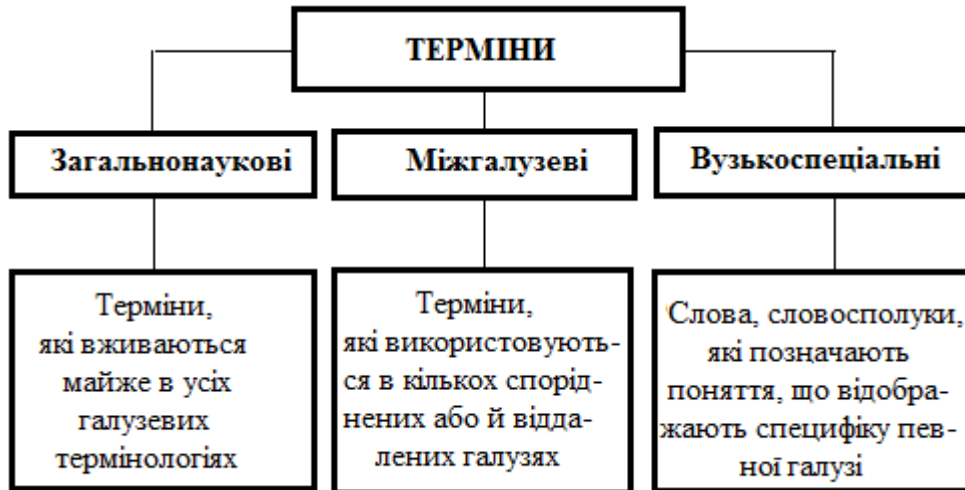
Заняття № 2.

Фахова термінологія в наукових і офіційно-ділових текстах

ТАБЛИЦЯ № 12

ТАБЛИЦЯ № 13

ТАБЛИЦЯ № 14

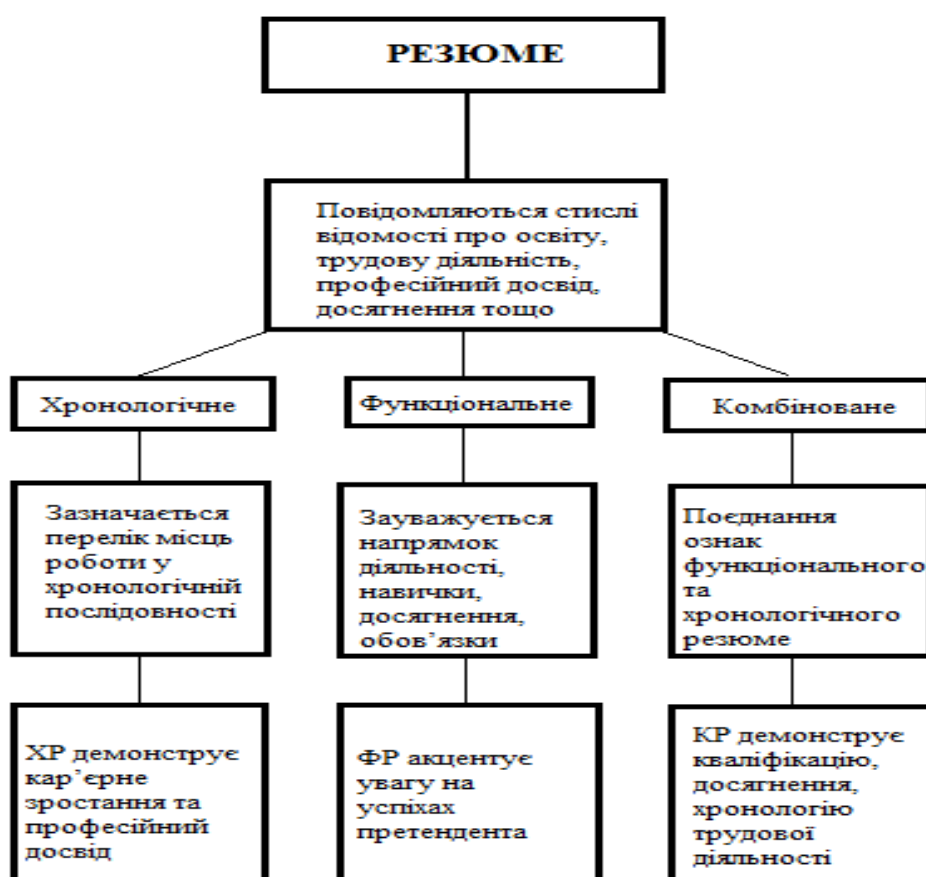

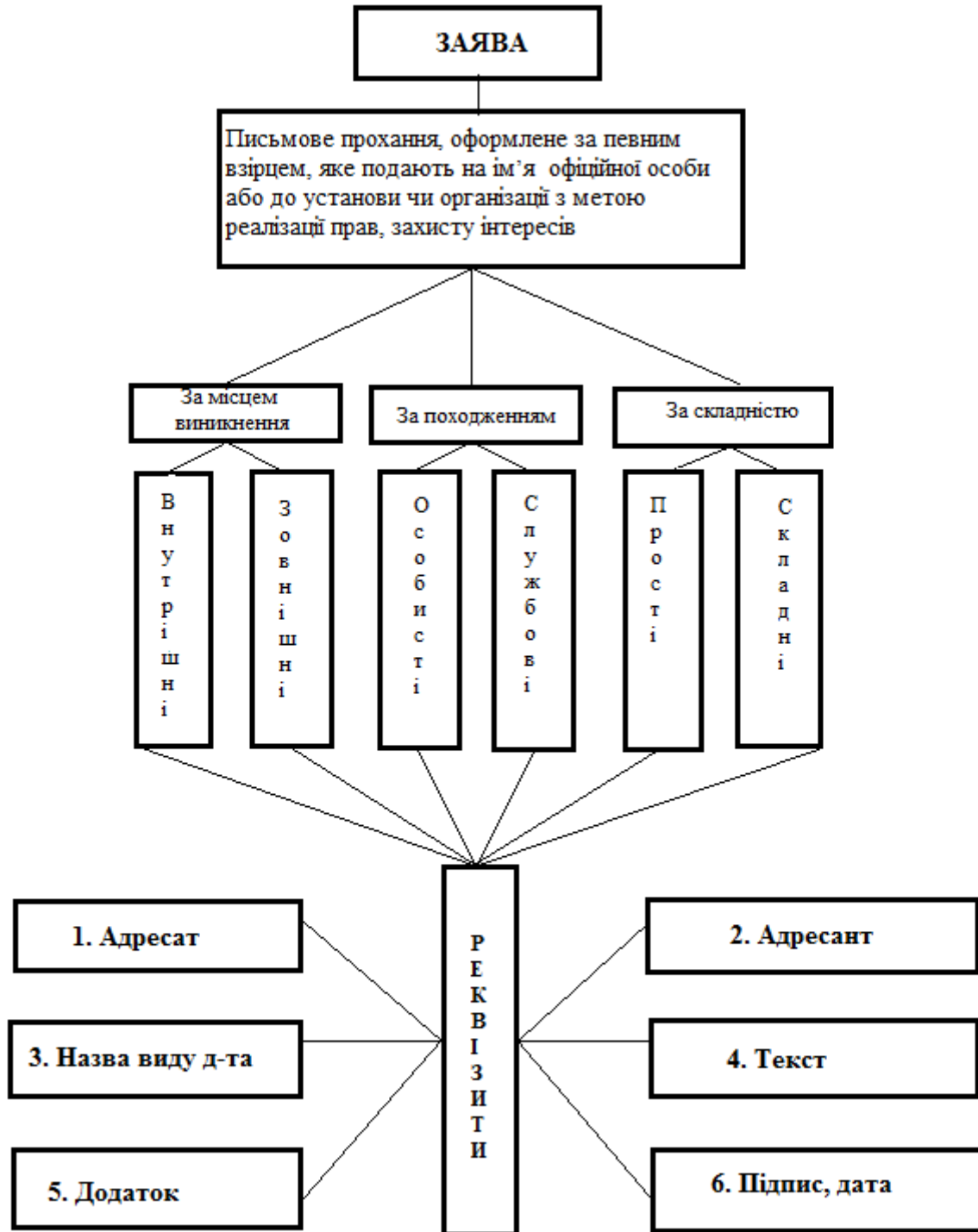
Заняття № 3. Вибір професії. Пошук роботи

ТАБЛИЦЯ № 15

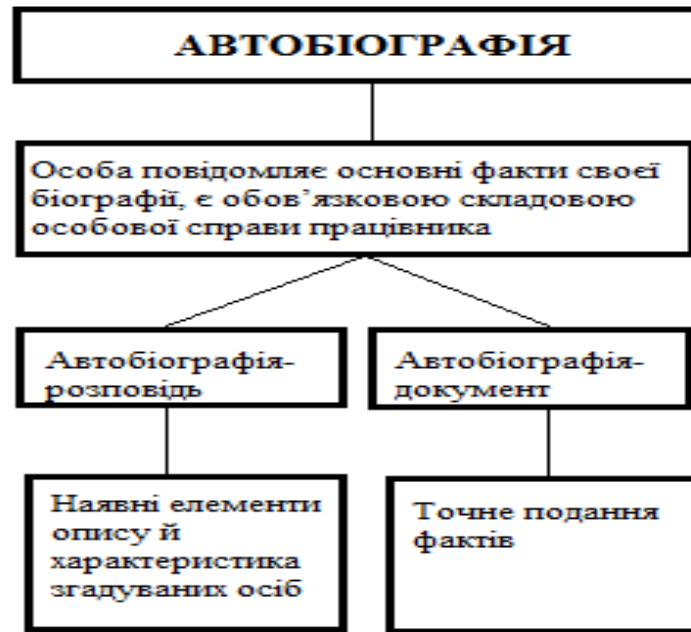

ТАБЛИЦЯ № 16

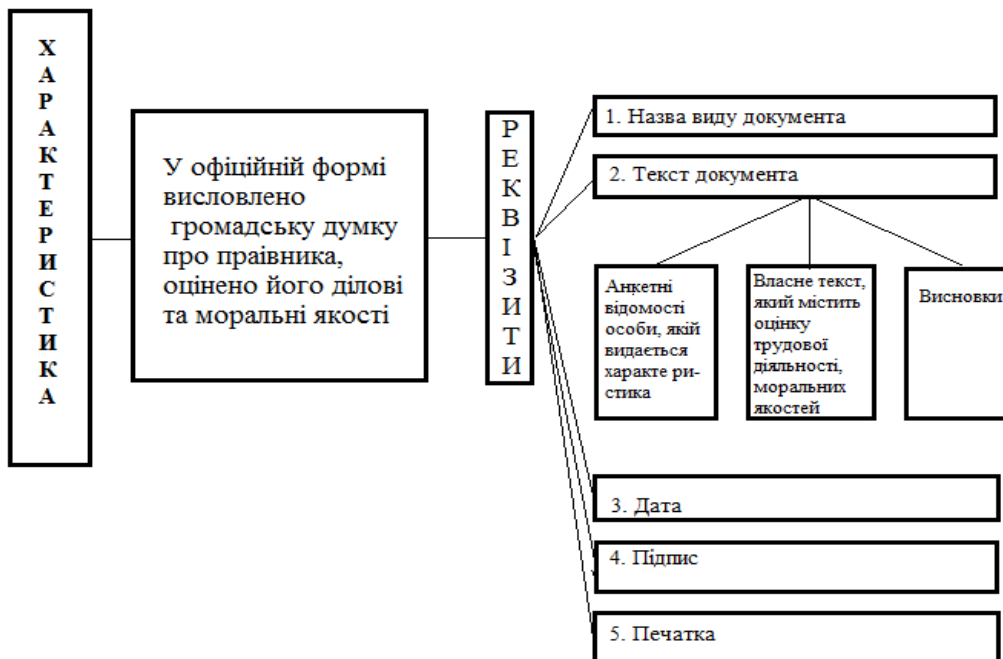

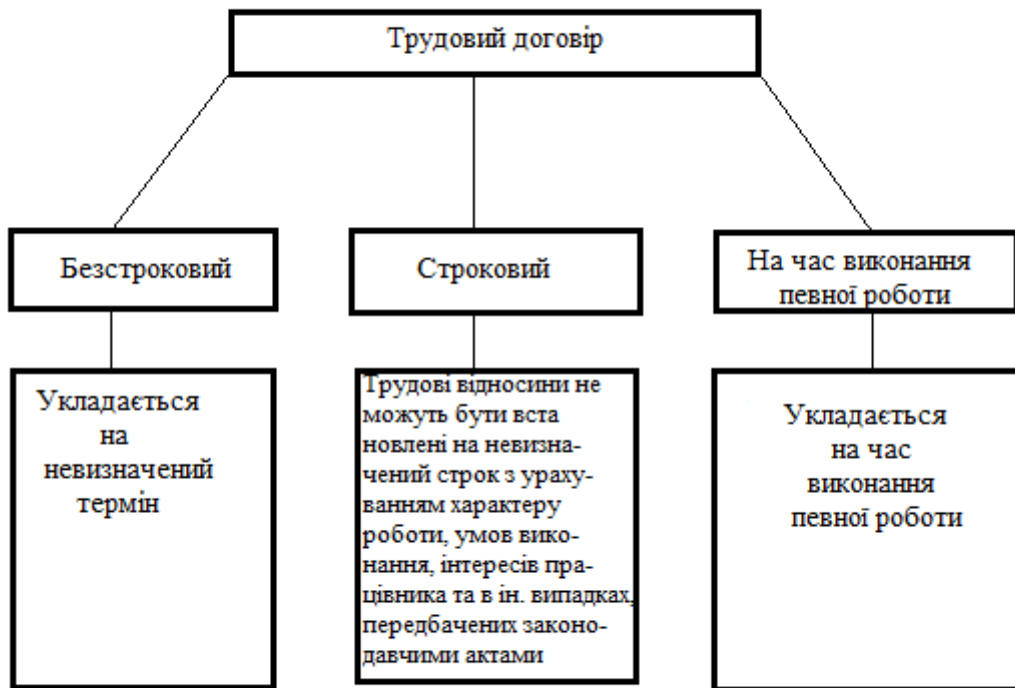
ТАБЛИЦЯ № 18

ТАБЛИЦЯ № 19

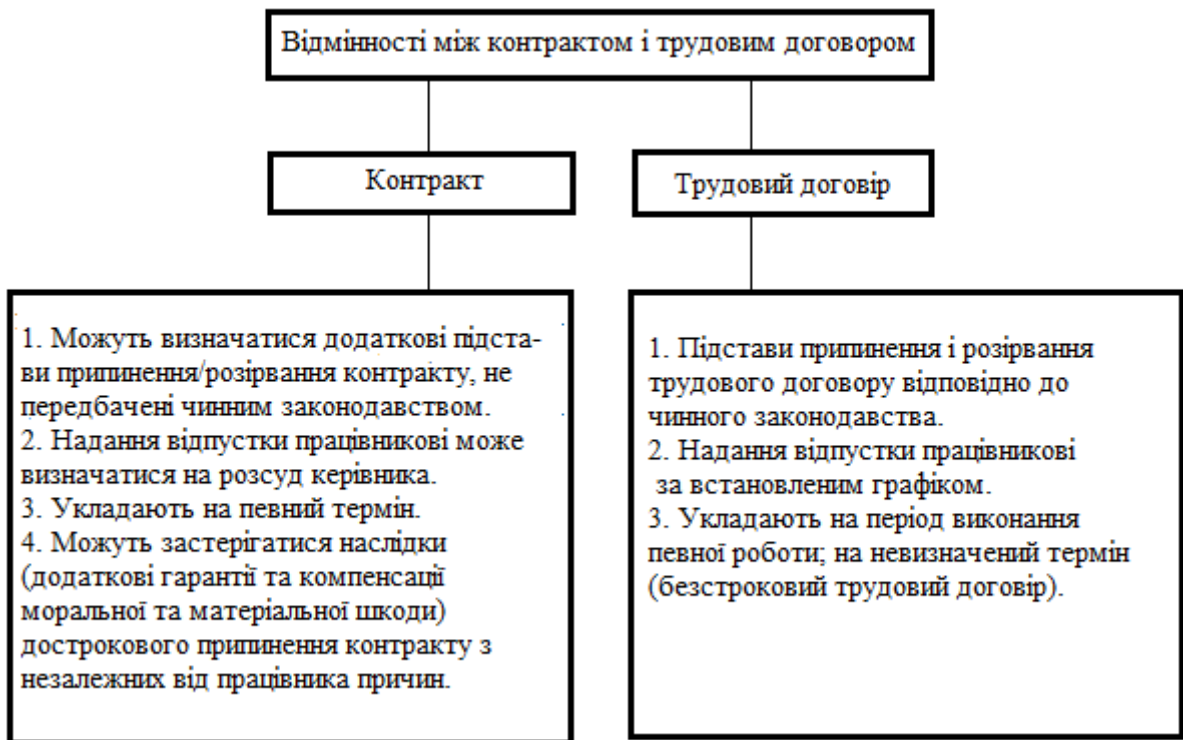
ТАБЛИЦЯ № 20

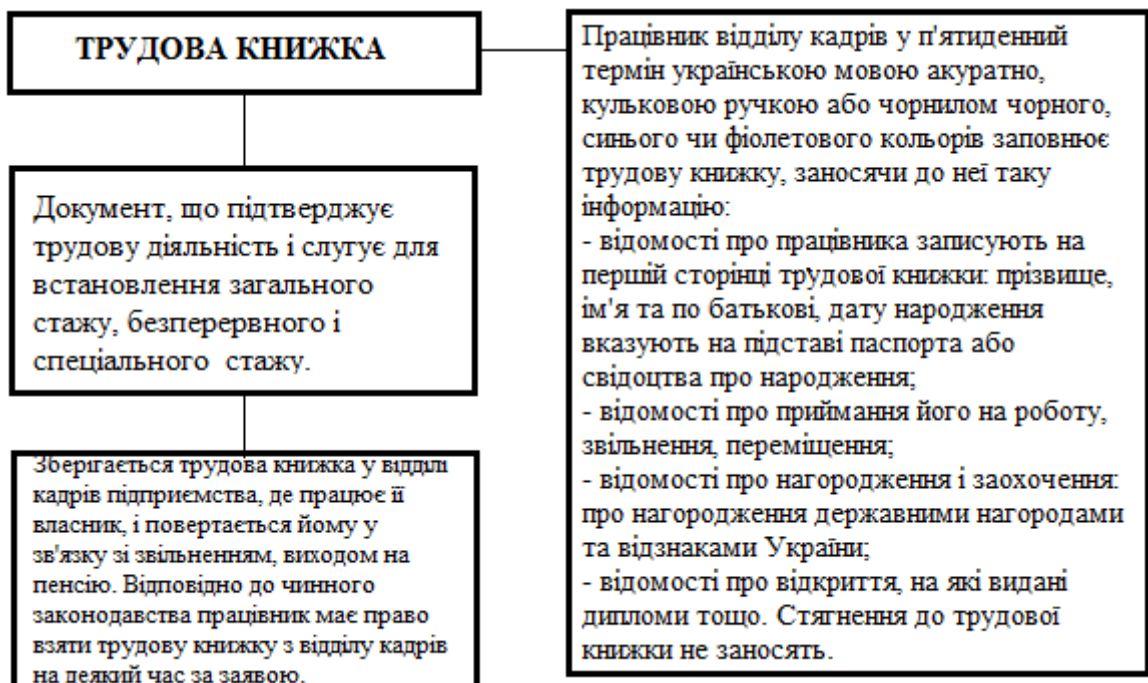
ТАБЛИЦЯ № 21

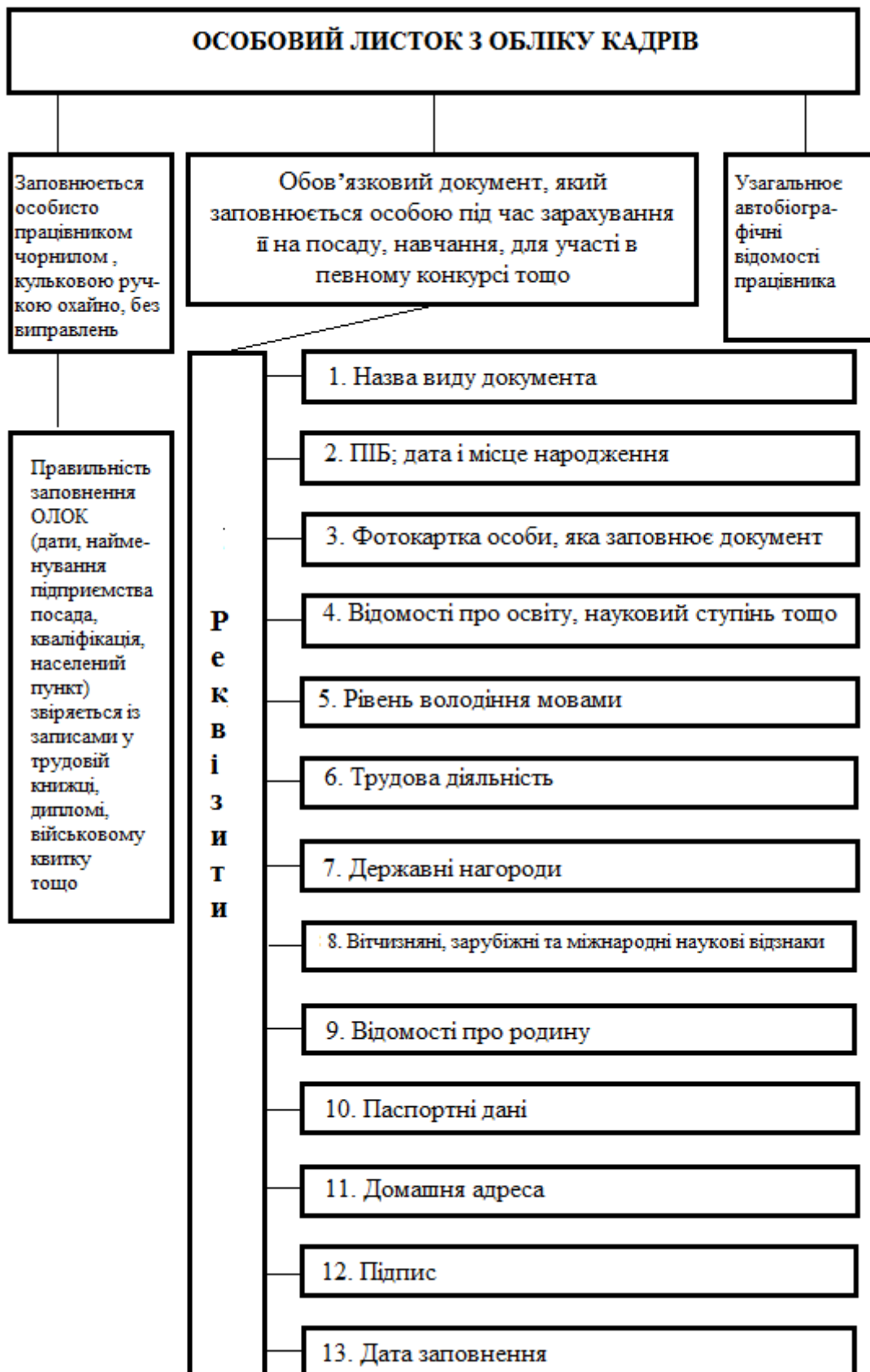

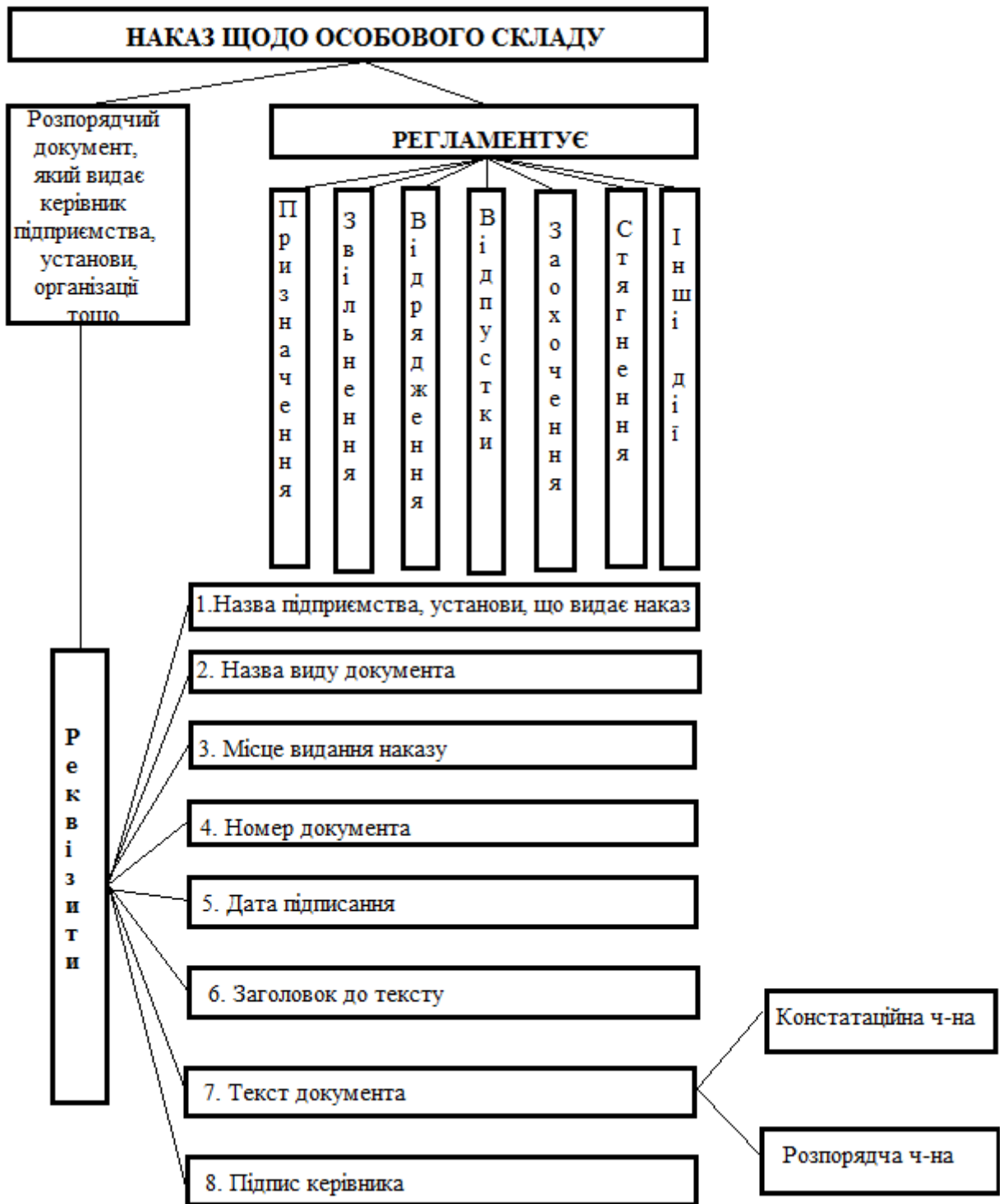
ТАБЛИЦЯ № 23

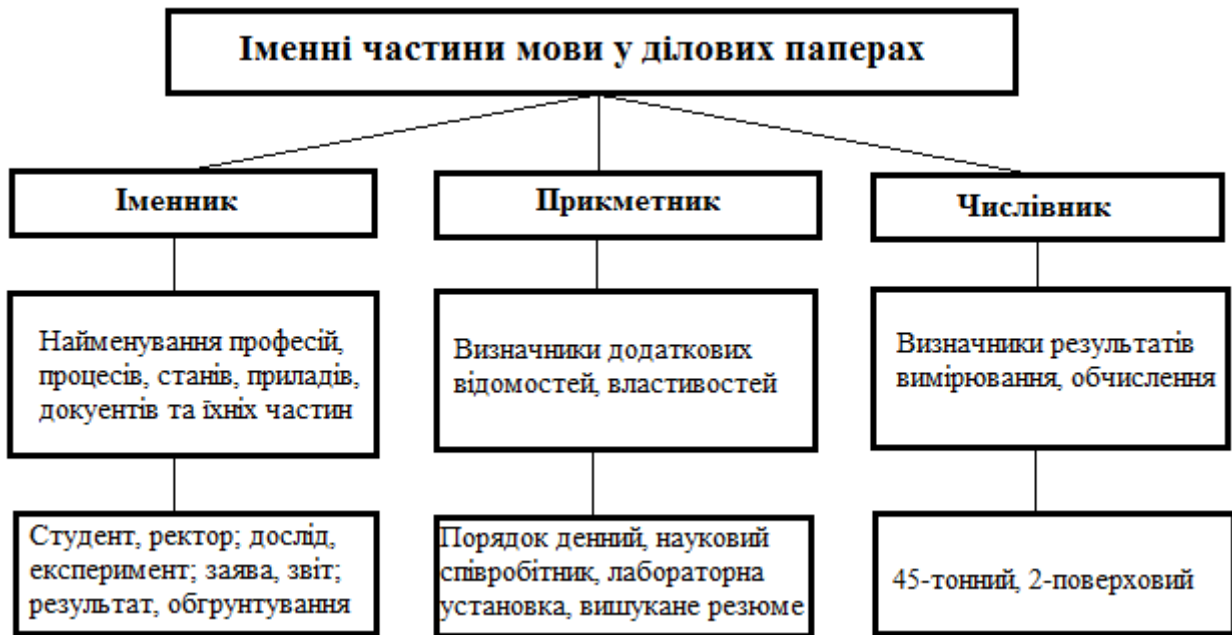
ТАБЛИЦЯ 24

ТАБЛИЦЯ № 27

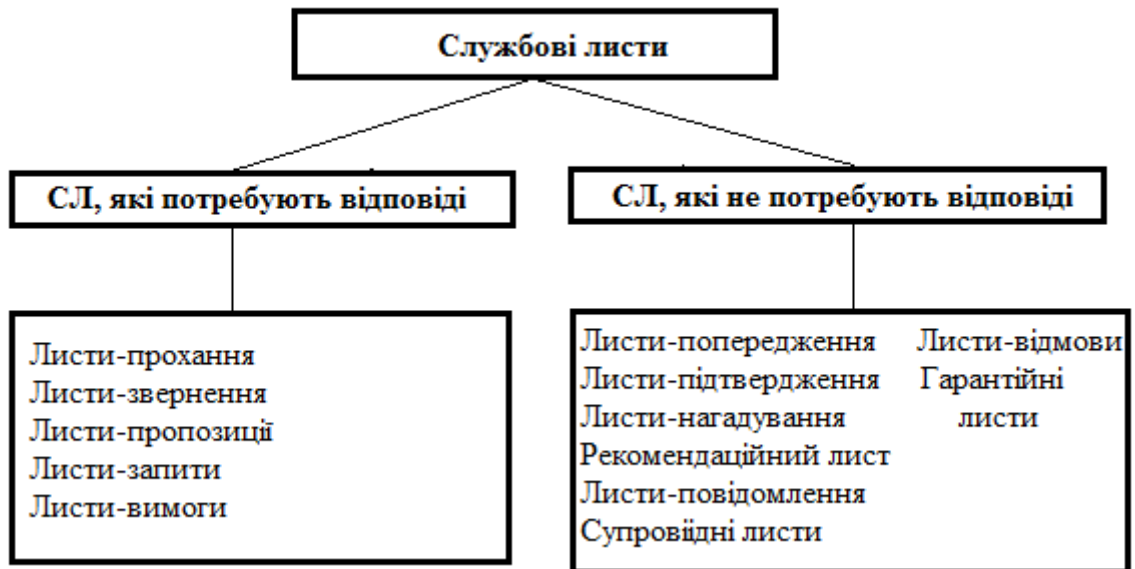

Заняття № 4.
Ділове листування

ТАБЛИЦЯ № 28

ТАБЛИЦЯ № 29

ВИКОРИСТАНА ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо / Б. Антоненко-Давидович. – 3-тє вид., стереотипне. – К.: Наукова думка, 2010. – 192 с.
2. Ботвина Н. В. Міжнародні культурні традиції: Мова та етика ділової комунікації: навч. посіб. / Н. В. Ботвина. – К.: АртЕк, 2002. – 201 с.
3. Галузинська Л. І. Українська мова (за професійним спрямуванням): навч. посіб. / Л. І. Галузинська, Н. В. Науменко, В. О. Колосюк. – К.: Вид-во тов. «Знання», 2008. – 430 с.
4. Глушик С. В. Сучасні ділові папери: навч. посіб. / С. В. Глушик, О. В. Дияк, С. В. Шевчук. – 4-те вид., доп. і перероб. – К.: А.С.К., 2007. – 448 с.
5. Ділова українська мова: навч. посіб. / О. Д. Горбул, Л. І. Галузинська, Т. І. Ситник, С. А. Яременко. – 6-те вид., стереотипне. – К.: Вид-во тов. «Знання», 2006. – 226 с.
6. Науменко Н. В. Українська мова (за професійним спрямуванням): практикум для студ. технол. спец.: навч. посібник / Н. В. Науменко. – К.: НУХТ, 2005. – 147 с.
7. Пентилюк М. І. Ділове спілкування: навч. посібник / М. І. Пентилюк, І. І. Маруніч, І. В. Гайдаєнко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ebooktime.net/book_174.html – 31.07.2011 р.
8. Потелло Н. Я. Українська мова і ділове мовлення. Підручник / Н. Я. Потелло. – К.: Знання, 2008. – 177 с.
9. Українська ділова і фахова мова: практичний посібник на щодень / М. Д. Гінзбург, І. О. Требульова, С. Д. Левіна, І. М. Корніловська; за ред. М. Д. Гінзбурга. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: «Фірма «ІНКОС», Центр навчальної літератури, 2007. – 672 с.
10. Шевчук С. В. Українське ділове мовлення. Навчальний посібник / С. В. Шевчук. – К.: Літера ЛТД, 2012. – 480 с.
11. Шевчук С. В. Українська мова (за професійним спрямуванням): Підручник. – К.: Алерта, 2010. – 696 с.

Допоміжна

1. Волощак М. Й. Збірник мовностилістичних порад лінгвістів, літературознавців, публіцистів / М. Й. Волощак. – К.: Марія Волощак, 2010. – 224 с.
2. Компанцева Л. Ф. Інтернет-лінгвістика: навч. посіб. / Л. Ф. Компанцева. – Луганськ: Янтар, 2012. – 300 с.
3. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови: навч. посіб. / О. Д. Пономарів. – Т.: Навчальна книга – Богдан, 2000. – 190 с.

4. Томан І. Мистецтво говорити / І. Томан; пер. з чес. – 4-те вид., стереотипне. – К.: Либідь, 2000. – 205 с.

5. Український правопис. – 15-те вид. – К. : Наукова думка, 2011. – 291 с.

Офіційні документи

1. ДСТУ 4163-2003 «Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлювання документів». – Чинний від 01.09.2003.

2. ДСТУ 2732:2004 «Діловодство й архівна справа». – Чинний від 01.07.2005.